

Vzpomínka na mimořádnou událost v Šardicích
dne 9.června 1970.

Napsal: Ing.Kusák Vladimír

Mimořádná událost.

Pracoval jsem tehdy v jihomoravských lignitových dolech/dále JML/Hodonín, jako hlavní inženýr závodu č.2. Součástí závodu byl důl Obránců míru /dále OM/ v Hovoranech a důl 9.květen /dříve Julius I+II/ v Šardicích. Sídlo závodu č.2 bylo na dole OM v Hovoranech.

V úterý 9.června 1970 odpoledne, po příjezdu z práce domů /do Kyjova/, jsem odpočíval a myslel jsem na události posledních několika týdnů, které se v revíru JML staly.

Bylo období politických prověrek a již druhým rokem byla na území republiky "zabydlena" sovětská okupační armáda.

V důsledku "normalizační" kampaně byli v polovině května odvoláni ze svých funkcí ředitel podniku Hodonín a jeho dva náměstci. Dostali i zákaz v podniku pracovat!

Novým ředitelem podniku byl jmenován J.H. a jeho náměstkem Ing.J.P. Oba byli do té doby ve vedení dolu Dukla v Šardicích, který sousedil bezprostředně s dolem 9.květen.

Noví šéfové se ihned usadili na ředitelství v Hodoníně a oba vehementně podporovali průběh normalizačních procesů v revíru.

Jením z postižených touto "normalizací" jsem byl i já a tak jsem od nich nemohl očekávat nic dobrého.

Z těchto myšlenek mne vyrušil telefon. Volal z dolu OM dispečer J.A.: "Soudruhu hlavní, tady někde v okolí byla strašná bouřka, průtrž mračen a spadlo tu moře vody. Na dole 9.květen prosakovala voda dolů starým dolem Julius I. Odvolal jsem, podle havarijního plánu, všechny lidi z dolu ven. Jsou všeci na povrchu. Na hlavních chodbách v dole je po kolena vody. Horší situaci ale mají na dole Dukla. Tam je již zatopených několik chodeb a voda se stále valí do dolu propadlinama u stavěšického potoka. Když jsem mluvil před chvílí s dispečerem z Dukly; tak má sedmdesát čtyři lidí v zemi."

"Jak to vypadá na dole OM?" zeptal jsem se.

"Tady je všecko v pořádku. Velká voda se přivalila z kopců od Stavěšic a údolím stavěšického potoka na důl Dukla a dál až do Šardic. Tam je také pohroma. Dispečer z Dukly mě říkal, že mu z domu volala jeho manželka, prý se jim přes dvůr valilo tolik vody, že jim odplavila všechny kačeny."

"Zavolej vedoucímu závodu a provoznímu z 9.května, že беру svůj vůz a hned jedu. Mohou jet se mnou."

Když jsme přijeli od Kyjova do Šardic a chtěli jsme pokračovat po silnici směrem na důl 9.květen, musel jsem na odbočce zastavit. Můstek přes šardický potok byl celý pod vodou a na silnici v těch mí-

stech bylo minimálně půl metru vody.

Proto jsem s autem odbočil vlevo a odjel po silnici, směřující do Hororan, na důl OM za dispečerem.

Tam jsme se dozvěděli, že na Dukle ještě z dolu nevyfárало třicet čtyři horníků a že o nich neměli žádné zprávy. Voda tam v dole prý již nastupovala až k fárací úpadnici.

Údolím, před dolem 9.květen, se prý z okolních kopců valilo také hodně vody. Za suchého počasí tam byla jenom strouha, do které se vypouštěla čerpaná voda z dolu.

Dohodl jsem se s oběma svými kolegy, že tam zkusíme zajet oklikou. Přezuli jsme se proto v šatně do gumových holínek a jeli jsme zpět do Šardic. Autem se dalo projet pouze do kopce nad budovou školy, podél hornických domků, zpevněnou polní cestou a mezi posledními domky obce Šardice vjet před odbočkou nadůl Dukla na silnici, směřující k dolu 9.květen.

Vůz jsme však museli nechat stát ještě na kopečku za domy, stojícími u silnice, protože i tam byla vidět silnice pod vodou. Šli jsme dál pěšky a brodili se na silnici pomalu tekoucí vodou a naplaveným bahnem.

Na dole 9.květen revírníci organizovali přípravu čerpadel a potrubí pro zahájení čerpání vody z důlních chodeb v okolí těžní jámy. Většina osazenstva seděla v hale zápisovny a diskutovala o nastalé situaci.

Já jsem po chvíli vyšel ze šachetní budovy ven, podívat se po okolí dolu. Šel jsem po cestě směrem do polí, ke starému dolu Julius I. Podél cesty, pod svahy polí, byly naplaveny hromady slínovitých koulí, velikosti koulí kuželkových. Za oplocením staré šachty byla velká hromada dřevěné kulatiny. Od plotu jsem neviděl nic mimořádného, vše se zdálo být na svém místě. Možná něco vody vniklo starou úpadnicí do dolu, ale z toho místa, kde jsem stál, to nebylo možné posoudit.

Čvíli jsem chodil kolem plotu, ale pak jsem se najednou otočil a spěchal od plotu pryč, směrem k vrátnici dolu 9.květen. Cestou jsem si vzal jednu velkou slínovitou kouli.

K vrátnici dolu 9.květen přišel od administrativní budovy vedoucí závodu Ing.J.K. i s provozním inženýrem FV. a domlouvali se se mnou, že bychom měli jít se podívat na důl Dukla a cestou si zkontrolovat větrací studnu č.2. Uprostřed domluvy jsme uslyšeli podivný rachot, přicházející od starého dolu Julius I. Šli jsme se tam podívat. Před oplocením jsme zůstali stát a já zůstal jak "opařený". Tam, kde jsem před několika minutami sám chodil, byla propadlina, která byla zasypána dřevěnou kulatinou, dříve za plotem uskladněnou. Oplocení v těch místech viselo nad propadlinou.

F.V. si prohlížel stopy, které vedly před námi k plotu: "Tady někdo mosál chodit, sú tady čerstvé stopy v bahně!"

"Já jsem tu byl před deseti minutami", prohodil jsem jakoby jen tak, ale moc do řeči mi nebylo.

"Hergot, ty sas znovu narodil !" vyhrkl J.K. a pokračoval: "Poďme radši odsut pryč, ať se tam někdo nepropadneme!" varoval nás J:K. a odcházel od propadliny.

Na silnici k dolu Dukla bylo ještě vody do poloviny lýtek a museli jsme proto jít pomalu, abychom si do holínek vody nenabrali. Stavěšický potok jsme měli cestou na důl po pravé straně, ale ten byl celý zaplavený. Asi v polovině vzdálenosti od odbočky k dolu Dukla byla po levé straně cesty vidět stříška větrací /vtažné/ šachtice /studny / č.2 dolu 9.květen. Kolem studňovicových zkruží proudila voda ze silnice nepřetržitě dolů do důlních prostor. S tím se nedalo v té době nic dělat, než čekat, až voda na silnici opadne.

V chodbových prostorách u vrátnice dolu Dukla bylo shromážděno několik techniků dolu. Byl mezi nimi i F.S., bývalý můj zástupce v době, kdy jsem dříve na tomto dole vykonával funkci vedoucího výstavbového dolu "D" /později důl Dukla/. F.S. na provozovaném dole Dukla v této době působil jako vedoucí důlní dopravy.

Když mne F.S. uviděl přicházet, šel mi naproti a hned na mne československy spustil: "Súdruh inžinýr, predstav si, tricať štyry ľudí je ešte v dole a všetko je zatopené! Tady v úpadnici je hladina vody takmer v polovici a výdušná jama č.DV2 je tiež zatopená!"

"Odkud se voda do dolu provalila? To moselo být někde tady v údolí u potoka. Máte tam někde vyrubané prostory a propadliny na povrchu?" zeptal jsem se ho.

"Tady u potoka sa rúbala v minulém roku stěna č.050 a sú tam nad ňou veľiké prepadliny už vyše pól roka. Všetka voda do dolu sa valí týmito prepadlinami. Nadloží je tam len do dvacať metrov a stěnové chodby sú ponechané bez zděných hrází, len tak volné a uzatvorené iba doskami proti vstupu lidí." komentoval F.S. nebezpečný stav v podzemí i na povrchu, kolem ukončeného rubání ve stěně /porubu/ č,050.

Jelikož hlavní otvírková důlní díla na dole Dukla jsem dobře znal, věděl jsem i z důlní mapy jak jsou situována, tak jsem se F.S. zeptal: "Když hlavní proud vody šel od padesátky stěny, tož potom se musela voda valit nejdříve do nejnižších míst v dole na jižní a východní stranu, po úklonu chodeb. Takže jamou č.DV2, jamou č.DV1 a štolou by lidé z výše položených pracovišť mohli rychle vyfárat, pokud byli včas varováni, ne?"

"Jamou č.DV1 sa fárat ven z dolu nědá, lebo není pre průchod lidí zprístupněná. K jame je už pět rokov vyrazená v sloji chodba, ale do betonového zdiva jamy je urobený z chodby len otvor pre výtlačné potrubí, ktorým sa čerpá voda z chodieb pri razení v okolí jamy!"

V této situaci jsem o tom nechtěl dál mluvit, ale nikdy jsem nepochopil, proč hlavní inženýr dolu Dukla J.P. nenechal vybourat v jámovém betonovém teleskopu průchod pro možnost použití jámy č.DV1 jako únikové cesty v případě havarií v dole, když hlavně pro ten účel, kromě větrání, měla jáma sloužit !

Od koupelny a šaten přicházel zavalitý havíř-střelmistr a F.S. se s ním dal do hovoru : "Ty si vraj vyfáral poslední ? Kde boli ostatní chlapi ?"

"Nó, za mnú už nevyšel ven tady štolů nikdo. Já jsem šel po chodbě pod štolů už po kolena ve vodě. Několik chlapů sedělo na nástupišti u jamy č.DV2. Když jsem šel kolem nich, tož mě říkali abych tam počkal s nima, že je času dost, že štajgr šel pro chlapy ke kombajnu na přípravy stěny č.035, tam není telefon. Potom že budu fárat jamů č.DV2. Ale já jsem šel radší chodbů č.408 sem ke stole. Doposaváď nikdo z nich nevyfáral. Hergot, já jsem měl v nose, že jsem tam s nima nezostál !"

My jsme s kolegy z našeho závodu č.2 nad tím vším,co jsme slyšeli, jenom kroutili hlavami a divili jsme se !

Protože na situaci v dole se nic k lepšímu nezměnilo, rozloučil jsem se s F.S. a vyzval jsem oba své kolegy k odchodu.

Byla již tma, když jsme se brodili vodou a bahnem na silnici směrem k Šardicím. Vody už tam nebylo tolik, jako když jsme šli na šachtu, zato více naplaveného bahna. Šli jsme pomalu a celou cestu jsme mlčeli.

Předpokládal jsem, že bude ihned svolána podniková havarijní komise s účastí všech hlavních inženýrů závodů z revíru. Nic takového noví šéfové podniku neudělali!

Odjel jsem proto sám na druhý den z dolu OM na důl Dukla, přihlásit se na pomoc při záchranných pracích. Silnice k dolu Dukla byla již zprůjezdněna.

Když jsem v areálu dolu Dukla odcházel z parkoviště, srazil jsem se před vrátnicí dolu s jednou paní z Dubňan. Znal jsem ji jako M.S. ze společného činžáku, kde jsem dříve v Dubňanech osm let bydlel. Vedle ní stál asi jedenáctiletý chlapec, kterého jsem znal od jeho narození. Paní byla uplakaná a hned mne oslovila: "Prosím vás, jak je to s mým Vaškem?"

"Cože!? On je tam dole také?" vyhrkl jsem překvapeně.

"Ano: Nikdo mě nechce říct, kde Vašek je a co s ním je!"

"On vám nikdo říct nic nemůže, protože opravdu nikdo nic neví o tom, kde teď chlapi v zemi jsou a co je s nimi. Dá se pouze předpokládat, kde by se mohli nacházet a mít naději, že ještě žijí."

"Prosím vás, řeknete mě až sa něco dozvíte, jak to s Vaškem vypadá? Já budu čekat tady v kantýně."

Kývl jsem hlavou na souhlas a rozešli jsme se. Bylo mě jí i chlapce líto. Nepředpokládal jsem, že by někdo z těch horníků v dole mohl být ještě na živu. Avšak naděje umírá poslední!

S podnikovým bezpečnostním technikem Dr. Ing. I. S. jsme šli ten den na obhlídku povrchového terénu kolem stavěšického potoka a okolí jam č. DV2 a DV1. Po pravé straně toku potoka v místech nad vyrubanými prostory stěny č. 050 bylo vidět, že propadliny částečně zasahovaly do úpatí mírného svahu pole. Největší plocha propadlin v rovině u potoka pod úpatím byla ještě zaplněna vodou. Proto jsme propadliny nad stěnou č. 050 obešli druhou stranou, přes kopec nad viditelnými částmi propadlin. Z vrcholu kopce, směrem k jámě č. DV1, uviděli jsme ve svahu kopce obrovský suchý kráter. Měl průměr asi 30m a hluboký byl asi dvacet metrů. Stěny kráteru tvořil žlutohnědý písek /prašnice/ a svažovaly se dolů pod úklonem asi 45°. Při prohlížení kráteru jsem zaslechl nějaký zvonivý zvuk a upozornil jsem na to svého kolegu. Zvuky se opakovaly v krátkých intervalech a ozývaly se od jámy č. DV1. Jáma neměla těžní věž, jenom roštový ocelový poklop na ohlubni.

Sešli jsme oba dolů k jámě a uviděli jsme malého kluka, jak klečí kousek od jámy u ocelové pažnice starého průzkumného vrtu, vyčnívající asi jeden metr nad zemí a ťuká do ní kusem armovacího železa. Potom vždy přikládal svoje ucho na pažnici a naslouchal. Poznám jsem v chlapci jedenáctiletého mého bývalého souseda z Dubňan, který se jmenoval Mirek. Šel jsem blíže k němu, chytil ho za rameno a zeptal jsem se ho: "Mírku, co tady děláš?" Chlapec ke mně otočil hlavu a šeptem řekl: "Ticho, tam je můj taťka!"

"Ale Mirečku, tam dole nic není, to je jenom trubka zavrtaná do země. chodby v dole jsou odtud o kus dál. Taťka to nemůže slyšet. Běž dolů za maminkou, určitě tě hledá." Ale malý Mirek znovu zaklepal na vyčnívající pažnici, přiložil k ní ucho a poslouchal.

"Je tam, já ho slyším, on na mňa volá!" a přitiskl se ještě více k pažnici. Zadržel se mi hlas a zvlhly mi oči, když jsem ho hladil po vlasech a utěšoval ho: "Mirečku, to se ti jenom zdá. Taťka na tebe určitě myslí a ví, že na něho tady nahoře čekáš. Mosíš jít ale za maminkou, aby tě taťka nehledal, až vyfárá. Pojď, půjdeme spolu dolů do kantiny. Maminka je tam, že?"

"Ano. Já jí to řeknu, že jsem taťka slyšel, že je tam důle." Vstal a u-

utíkal směrem k budovám v areálu dolu Dukla.

Na tuto scénku jsem nikdy nezapoměl. Zvláště proto, že když po několika týdnech se záchranáři dostali po naplaveninách v chodbě č.408 do blízkosti jámy č.DV1 a našli v chodbě 18 zaplavených horníků. Byl mezi nimi i můj bývalý soused z Dubňan Vašek S., malého Mirka tatínka! Ležel asi v polovině výšky chodby č.408 v naplaveninách v místech, kde chodba č.408 byla od průzkumného vrtu vzdálena asi pouhých pět metrů.

Jak jsem se po několika letech dozvěděl, chlapec po zjištění, že otec se již domů nevrátí, utrpěl psychický šok a nějaký čas se prý z toho nemohl vzpamatovat.

Předpokládali jsme, že horníci v dole by mohli být soustředěni v některé vzduchové bublině, které se mohly vytvořit v nejvyšších místech důlních chodeb. Do těch míst se ihned stěhovala vrtná souprava. U prvního vyvrtaného, zapaženého vrtu do chodby č.408 jsem byl přítomen i s bezpečnostním technikem I.S. a ihned jsme spolu provedli odběr ovzduší unikajícího vrtem z chodby. Naměřené hodnoty kolem šesti procent kysličníku uhličitého a kolem třinácti procent kyslíku, nedávaly naději že by tam dole v tom ovzduší mohl někdo několik hodin přežít ! I přes tuto skutečnost spustili jsme na lanku do chodby pod vrtem rozsvícenou bateriovou svítilnu i notýsek s tužkou a klepáním na ocelovou pažnici vrtu jsme dávali signál k navázání spojení s těmi, kteří kdyby se živí dole nacházeli někde v blízkosti vrtu, byli by to určitě slyšeli a viděli. Nic takového se nestalo. A nestalo se tak ani u dalších vrtů.

Po devíti dnech bylo proto rozhodnuto záchranné práce zastavit, nebo již nebyla žádná reálná naděje na záchranu postižených.

Byl vypracován postup zmáhacích prací se snahou co nejdříve vyprostit těla postižených horníků. Přes všechnu intenzivní práci se podařilo vyprostit poslední oběť až 15.října 1970.

O příčinách havarie v období jejího vzniku a také celých dalších 20 let Husákova režimu v republice, nesmělo se nikdy veřejně mluvit. Ztěžovatelé a kritici z řad horníků a pozůstalých byli důrazně zastrážováni, že svým jednáním nahrávají "pravcovým oportunistům", kteří prý by toho mohli zneužít proti "konzolidačnímu procesu" komunistické strany. A z takových nařčení měli tehdy lidé největší strach!

Závěrečná zpráva odborné vyšetřovací komise byla poplatná době, ve které se událost stala. Přesto všechno bylo možné ze zprávy vyšetřovací komise vyčíst, že 34 horníků na dole Dukla v Šardicích dne 9.6.1970 zahynulo proto, že byly hrubě zanedbány povinnosti vedoucích pracovníků dělu v prevenci a v bezpečnostních opatřeních proti mimořádným událostem v dole! Za zničené životy 34 horníků nebyl nikdo pohnán k zodpovědnosti. V té době o tom rozhodovaly "politické postoje" odpovědných pracovníků.